

Jonas Hassen Khemiri: Montecore – uniikki tiikeri

suom. Katriina Savolainen Johnny Kniga 2007

Riikka Ylitalo

Jonas Hassen Khemiri (s. 1978) on Ruotsissa asuva ruotsalais-tunisialainen kirjailija. Hänen esikoisromaaninsa *Ett öga rött* (suom. *Ajatussulttaani*) ilmestyi Ruotsissa vuonna 2003. Toinen romaani *Montecore – en unik tiger* (suom. *Montecore – uniikki tiikeri*) ilmestyi vuonna 2006.

Esikoisteoksessaan Khemiri kuvasi teini-ikäisen, puoliksi arabin Halimin elämää nyky-Ruotsissa. *Ajatussulttaani* (suom. *Outi Menna*) oli kirjoitettu maahanmuuttajaslangilla ja siinä pilkattiin humoristisesti ruotsalaista yhteiskuntaa. *Montecore – uniikki tiikeri* käsittelee myös rasismia, maahanmuuttajan identiteettiä ja kielen merkitystä.

Montecore on kirjeromaani, jossa kuvataan Jonas Hassen Khemiri –nimisen nuoren miehen ja vanhemman Kadirin kirjeenvaihtoa. Jonas on juuri julkaissut esikoiskirjansa. Hän saa sähköpostiviestin tunisialaiselta Kadirilta, isänsä entiseltä ystävältä. Kadir haluaa kirjoittaa Jonaksen isän tarinan yhdessä Jonaksen kanssa. Tuloksena on kielellinen taidonnäyte sekä ainutlaatuinen kertomus maahanmuuttajasta.

Romaani on alun perin kirjoitettu kielellä, jossa sekoittuvat muun muassa ruotsi, ranska ja arabia. Sitä onkin kutsuttu ”kirjakielen uudelleen kirjoittamisen juhlaiksi”, johon myös suomentaja Katriina Savolainen on pyrkinyt. Suomennostyo on varmasti ollut vaikeaa. Kirjan lukeminenkin on kielen takia hidasta, mutta lopulta antoisaa. Romaanissa itsessään todetaan kielestä, että

”–tavalliset vanhemmat puhuvat joko ruotsia tai eivät puhu ruotsia, mutta vain isillä on oma kieli, vain isät puhuvat khemiriä. Kieltä jossa kaikki kielet ovat sekaisin–. Kieltä joka on arabian kirouksia, espanjan kysymyssanoja, ranskan rakkaudentunnustuksia, englannin sitaatteja ja ruotsin sanavitsejä.”

Kirjassa Abbas Khemiri muuttaa 1970-luvun lopussa Tunisiasta Ruotsiin, ja hänen tavoitteenaan on tulla kuuluisaksi valokuvaajaksi. Abbas menee naimisiin ruotsalaisen Pernillan kanssa. Heidän ensimmäinen lapsensa syntyy vuonna 1978 ja saa nimekseen Jonas. *Montecore* on sekoitus Kadirin kertomuksia Abbasista Tunisiassa ja Jonaksen lapsuusmuistoja isästään Ruotsissa.

Jonaksen isä on erilainen kuin muut Ruotsissa asuvat arabit. Maahanmuuttajan stereotyyppi vastustaa ruotsalaisia tapoja ja haluaa pitää omat perinteensä. Jonaksen isä sen sijaan pyrkii käyttäytymään kuin ruotsalaiset – ellei jopa olemaan ruotsalainen. Kun esimerkiksi hänen valokuvastudionsa sytytetään tuleen yöllä, hän ei usko ruotsalaisten tehneen sitä. Hän syyttää ”vandaaliblatteja”, jotka ”vihaavat muita maahanmuuttajia jotka onnistuvat”.

Jonaksen isän hahmon kautta romaanissa kuvataan sekä maahanmuuttajien taustaa että ruotsalaisen nykykulttuurin elementtejä. Isän yritystä olla ruotsalaisempi kuin on hankaloittavat oikeiden ruotsalaisten ennakkoluulot. Näin romaanissa kritisoidaan ruotsalaisia, mutta sitä ei tehdä syyllistävään vaan pikemminkin humoristiseen sävyyn. Kirja kertoo yhden maahanmuuttajan tarinan, mutta laajentaa samalla käsitystä maahanmuuttajista yleensä.